

Ткаченко В. В.

молодший науковий співробітник сектора дошкільної, загальної середньої і позашкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, v.tkachenko@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

Дронь Т. О.

молодший науковий співробітник сектора вищої освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті наведено окремі результати опитування учасників освітнього процесу закладів (підрозділів) дошкільної освіти. Опитування проведено командою дослідників ДНУ «Інститут освітньої аналітики», зокрема авторами статті, у межах дослідження стану організації освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Мета дослідження – вивчення особливостей організації освітньої діяльності в закладах (підрозділах) дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Дослідники визначили як оптимальний і використали метод онлайн-анкетування за допомогою сервісу Google Forms, результати було опрацьовано та візуалізовано за допомогою графіків і діаграм. Серед найактуальніших аспектів діяльності закладів виділено організацію безпечного середовища, освітнього процесу залежно від безпекової ситуації в регіоні, учасників освітнього процесу й потреби закладів (підрозділів) дошкільної освіти для забезпечення якісної діяльності. В окремих регіонах виявлено потребу в облаштуванні укриття, а також проблему щодо його наявності. Виокремлено регіональні особливості організації освітнього процесу з використанням різних форм (очної, дистанційної, змішаної). Результати дослідження є важливою складовою комплексу заходів, спрямованих на підвищення якості дошкільної освіти, та слугуватимуть підґрунтям для прийняття виважених управлінських рішень.

Ключові слова: дошкільна освіта, освітній процес, дослідження, воєнний стан.

JEL classification: A13.

DOI: 10.32987/2617-8532-2023-3-116-127.

Дошкільна освіта як перший рівень у системі безперервної освіти України має на меті забезпечення цілісного розвитку дитини, її інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок [1]. Відповідно до Закону України «Про дошкільну

освіту», одним із її завдань є виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту [2].

Другий навчальний рік поспіль заклади, що надають послуги дошкільної освіти, функціонують в умовах дії правового режиму воєнного стану.

© Ткаченко В. В., Дронь Т. О., 2023

Основними викликами, які постали перед системою дошкільної освіти України, є масштабні руйнування й пошкодження мережі закладів дошкільної освіти (ЗДО). Так, за даними Міністерства освіти і науки України [3], із початку повномасштабного вторгнення станом на 27 липня 2023 р. загалом постраждало 1 088 ЗДО, зокрема пошкоджено 1 084 дитсадки.

В умовах воєнного стану організаційні аспекти діяльності закладів, що надають послуги дошкільної освіти, регулюються Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Також МОН із метою координації діяльності у сфері дошкільної освіти впродовж періоду дії воєнного стану було надіслано низку рекомендаційно-роз'яснювальних листів щодо організаційних аспектів діяльності ЗДО. Так, відповідно до листа МОН «Щодо збереження мережі закладів дошкільної освіти та захисту прав їх працівників» від 22.06.2022 № 1/6887-22, для гарантування безпечних умов всім учасникам освітнього процесу було рекомендовано передбачити різні форми організації освітнього процесу (очну, змішану, дистанційну) [4]. Водночас пріоритетними для ЗДО були питання створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу, а також підвищення якості освітньої діяльності закладів, що надають послуги дошкільної освіти [5].

Значні корективи, які було внесено в діяльність закладів системи дошкільної освіти в правовому режимі воєнного стану, а також залежність функціонування цих закладів від безпекової ситуації в регіоні зумовили потребу в проведенні досліджен-

ня стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану. Дослідження виконано Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики» за підтримки Міністерства освіти і науки України з метою вивчення особливостей організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

Особливості організації освітньої діяльності в ЗДО України висвітлюються в наукових працях ряду вітчизняних науковців. Наприклад, І. Бех окреслює трансформаційні орієнтири дошкільної освіти, наголошуючи на необхідності створення нового уявлення, інноваційної парадигми дошкільної освіти у світлі реформи «Нова українська школа» [6]. На важливості тісного взаємозв'язку батьків і закладу дошкільної освіти задля створення єдиного виховного середовища, спрямованого на розвиток особистості дитини, наголошує Н. Шкляр [7]. Розробленням і експериментальною перевіркою технологій проектування освітнього середовища в закладі дошкільної освіти як засобу індивідуального розвитку дитини старшого дошкільного віку опікувалася група науковців, зокрема О. Рейпольська, І. Гудим, Л. Зайцева, І. Луценко, Г. Цветкова [8].

Мета статті полягає в огляді актуальних аспектів діяльності закладів, що надають послуги дошкільної освіти, в умовах воєнного стану за результатами опитування директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти, вихователів і батьків вихованців, проведеного в межах дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО.

Дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО проведено

ДНУ «Інститут освітньої аналітики» відповідно до Оперативного плану МОН на 2023 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 10.01.2023 № 15 [9]. Для реалізації дослідження застосовано кількісну концепцію, у межах якої сформовано репрезентативну вибірку, розроблено інструментарій дослідження, зібрано статистичні дані щодо впровадження освітньої діяльності й організації життєдіяльності дітей з урахуванням фактора воєнного стану та відповідної безпекової ситуації в регіоні. З огляду на запроваджені у країні воєнний стан, дослідники використали оптимальний метод – онлайн-анкетування, що передбачає дистанційний і оперативний збір даних шляхом заповнення респондентами автоматизованої анкети, створеної за допомогою сервісу Google Forms.

Інструментарій дослідження (анкети для директора (керівника) закладу (підрозділу) дошкільної освіти, вихователя молодшої або середньої групи / групи дітей старшого дошкільного віку чи різновікової групи, батьків (осіб, що їх замінюють) вихованців молодшої або середньої групи / групи дітей старшого дошкільного віку чи різновікової групи) було розроблено в співпраці з проектними менеджерами з питань якості дошкільної освіти Команди підтримки реформи МОН і погоджено спеціалістами головного управління загальної середньої та дошкільної освіти директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН.

Загалом опитувальник для різних груп респондентів складався з 6–10 тематичних блоків, що охоплю-

ють різні аспекти освітньої діяльності згідно із завданнями дослідження, такими як організація освітнього процесу, організація безпечного середовища в закладах (підрозділах) дошкільної освіти, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, організація дошкільної освіти для дітей з ООП, наступність між дошкільною й початковою ланками освіти, організація харчування в закладах (підрозділах) дошкільної освіти, співпраця з батьками, доступ до дошкільної освіти осіб із числа ВПО, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, потреби закладів (підрозділів) дошкільної освіти тощо. Також було використано різні типи питань, зокрема закриті (питання з наведеним переліком альтернатив – від однієї до всіх можливих), напівзакриті (комплексні питання, в яких із наведеним переліком альтернатив респонденти мали можливість дати свою відповідь), а також відкриті питання, що передбачали надання респондентами короткої відповіді. Анкетування проводилося в травні – червні 2023 р. Хоча аналіз і узагальнення результатів дослідження ще тривають, про певні актуальні аспекти діяльності закладів (підрозділів), що надають послуги дошкільної освіти, в умовах воєнного стану вже можна говорити.

Загалом у дослідженні взяли участь 658 директорів (керівників), 1 195 вихователів і 3 833 батьки вихованців закладів (підрозділів) дошкільної освіти. Більшість респондентів працюють або їхні діти здобувають дошкільну освіту в ЗДО, й лише 14,4 % керівників, 11,9 % вихователів та 7,1 % батьків вихованців – у структурних підрозділах закладів

загальної середньої освіти. Участь в анкетуванні майже порівну взяли вихователі (48,1 і 51,9 %) та батьки вихованців (51,9 і 48,9 %) відповідно із закладів (підрозділів) дошкільної освіти, розташованих у міських поселеннях та сільській місцевості; натомість близько 60 % директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти очолюють заклади в селі або селищі. Майже 60 % вихователів працюють у старшій чи різновіковій групі, крім того, діти більш ніж половини батьків здобувають дошкільну освіту в старшій або різновіковій групі.

Створення безпечного середовища для всіх учасників освітнього процесу було й залишається пріоритетним напрямом, особливо в умовах воєнного стану. Один із тематичних блоків анкет респондентів містив питання щодо організації безпечного середовища в закладі (підрозділі) дошкільної освіти. Згідно з відповідями очільників, загалом по країні 83,2 % закладів (підрозділів) дошкільної освіти мають укриття або безпосередньо в закладі, або на певній відстані від нього відповідно до Рекомендацій щодо організації укриття в

об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти, розроблених Державною службою України з надзвичайних ситуацій [10]. Водночас облаштовано укриття в 74,2 % закладів, а близько 19 % директорів (керівників) повідомили, що в очолюваних ними закладах укриття немає (рис. 1).

У розрізі регіонів облаштовані укриття мають усі заклади (підрозділи) дошкільної освіти Івано-Франківської, Рівненської, Чернігівської областей і м. Києва. Так, 93,3 % директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти Івано-Франківської області повідомили, що мають облаштоване укриття безпосередньо в закладі освіти; згідно з відповідями 48,1 % директорів (керівників) закладів (підрозділів) Волинської області, облаштоване укриття розташоване на відстані до 100 м. Водночас у всіх закладах (підрозділах) Херсонської області є укриття, проте вони не облаштовані. Натомість найбільшу проблему щодо наявності укриття зафіксовано в Дніпропетровській (58,1 %) області. Детальну інформацію щодо наявно-

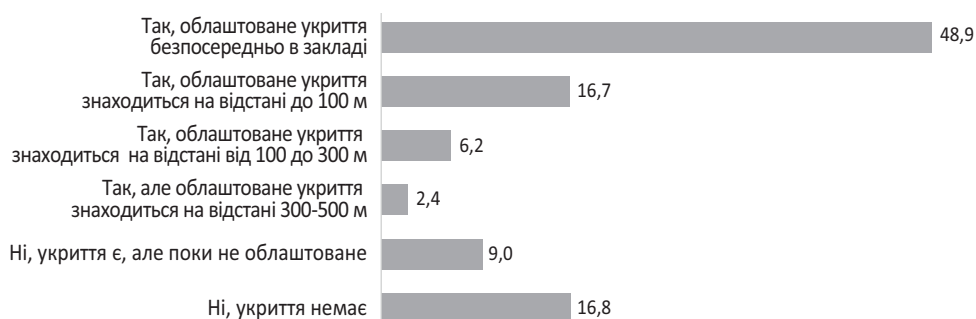

Рис. 1. Розподіл відповідей директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти щодо облаштування укриття, %

Складено авторами за результатами дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

сті облаштованого укриття за відповідями очільників закладів (підрозділів) дошкільної освіти наведено в таблиці.

Забезпечення рівного доступу дітей до дошкільної освіти залишається пріоритетним як для МОН, так і для органів місцевого самоврядування. На 2022/2023 н. р. Міністерство [5] рекомендувало закладам, що надають послуги дошкільної освіти, з урахуванням безпекової

ситуації в регіоні організувати освітній процес в очній, дистанційній або змішаній формі. Згідно з відповідями директорів (керівників), у близько 60 % закладів (підрозділів) дошкільної освіти освітній процес у 2022/2023 н. р. здійснювався здебільшого в очній формі (рис. 2).

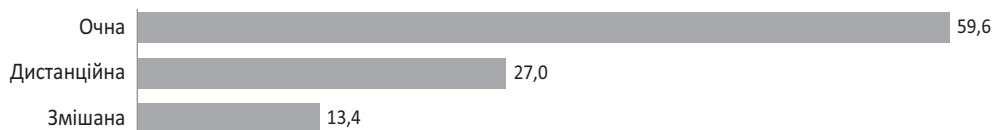
Водночас у регіональному розрізі спостерігаються суттєві відмінності. Зокрема, усі заклади (підрозділи) дошкільної освіти Тернопільської й

Таблиця

Розподіл відповідей директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти щодо облаштування укриття в розрізі регіонів, %

Region	Так, облаштоване укриття безпосередньо в закладі	Так, облаштоване укриття розташоване на відстані до 100 м	Так, облаштоване укриття розташоване на відстані від 100 до 300 м	Так, але облаштоване укриття розташоване на відстані 300–500 м	Ні, укриття є, але поки не облаштоване	Ні, укриття немає
Вінницька обл.	54,8	19,0	4,8	2,4	7,1	11,9
Волинська обл.	25,9	48,1	7,4	–	7,4	11,1
Дніпропетровська обл.	18,6	4,7	4,7	4,7	9,3	58,1
Донецька обл.	–	–	16,7	16,7	16,7	50,0
Житомирська обл.	45,5	27,3	9,1	3,6	1,8	12,7
Закарпатська обл.	65,2	17,4	13,0	–	4,3	–
Запорізька обл.	12,5	–	–	–	37,5	50,0
Івано-Франківська обл.	93,3	–	6,7	–	–	–
Київська обл.	57,9	21,1	15,8	–	–	5,3
Кіровоградська обл.	64,3	28,6	–	–	7,1	–
Львівська обл.	74,1	9,3	9,3	–	3,7	3,7
Миколаївська обл.	25,0	16,7	–	–	33,3	25,0
м. Київ	75,9	20,7	–	3,4	–	–
Одеська обл.	52,4	19,0	–	–	–	28,6
Полтавська обл.	31,3	18,8	–	–	6,3	43,8
Рівненська обл.	75,0	16,7	–	8,3	–	–
Сумська обл.	25,0	6,3	6,3	6,3	6,3	50,0
Тернопільська обл.	66,7	11,1	11,1	5,6	–	5,6
Харківська обл.	15,0	–	–	–	50,0	35,0
Херсонська обл.	–	–	–	–	100,0	–
Хмельницька обл.	50,9	29,8	5,3	3,5	3,5	7,0
Черкаська обл.	50,0	12,5	9,4	3,1	9,4	15,6
Чернівецька обл.	50,0	31,8	13,6	–	–	4,5
Чернігівська обл.	66,7	11,1	11,1	11,1	–	–

Складено авторами за результатами дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

Рис. 2. Розподіл відповідей директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти щодо форми організації освітнього процесу, здебільшого запровадженої у 2022/2023 н. р., %

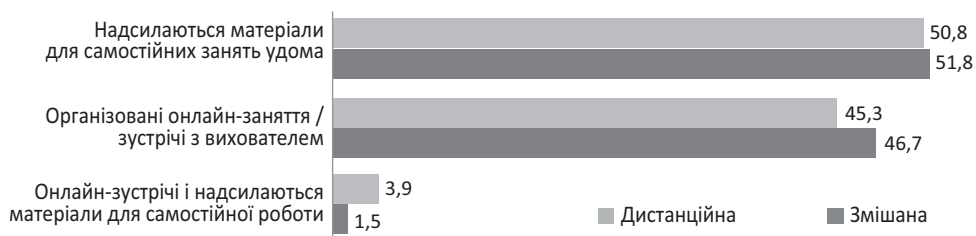
Складено авторами за результатами дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

Івано-Франківської областей упродовж навчального року переважно працювали очно, натомість усі заклади (підрозділи) Донецької, Запорізької, Херсонської, а також 90 % закладів (підрозділів) Харківської, 72,1 % закладів (підрозділів) Дніпропетровської – дистанційно. Крім того, близько 40 % директорів (керівників) ЗДО Сумської й майже 30 % очільників таких закладів Кіровоградської області повідомили про організацію освітнього процесу в змішаній формі.

Розглянемо детальніше деякі аспекти дистанційної освіти вихованців у закладах (підрозділах) дошкільної освіти. Згідно з відповідями батьків вихованців, вихователі закладів (підрозділів) дошкільної освіти, працюючи дистанційно за дистанційної та змішаної форми організації освітнього процесу, й надсилають матері-

али для самостійних занять удома, й займаються з дітьми онлайн (рис. 3).

Стосовно забезпечення відповідною технікою більшість батьків (по 83 %) повідомили, що мають власну техніку для дистанційної освіти дитини, а менш ніж 1 % батьків зауважили, що технікою їх забезпечив заклад освіти. Не мають необхідної техніки 15,8 % респондентів-батьків, чиї діти навчаються лише дистанційно. Водночас більш як половина вихователів працюють удома, використовуючи власну техніку, натомість близько 40 % педагогів зазначили, що потрібним обладнанням їх забезпечив заклад освіти чи інша організація. Про відсутність необхідної для роботи техніки повідомили 6,2 % вихователів, що працюють за змішаною формою, та 1,8 % – за дистанційною.

Рис. 3. Розподіл відповідей батьків щодо організації дистанційної освіти вихованців у закладах (підрозділах) дошкільної освіти, %

Складено авторами за результатами дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

Повномасштабна війна, яка охопила Україну, позначилася на багатьох аспектах діяльності закладів освіти, зокрема й тих, що надають послуги з дошкільної освіти. Так, лише 83,2 % закладів (підрозділів) дошкільної освіти повністю забезпечені педагогічними працівниками, а 90,2 %, за відповідями очільників, – технічним персоналом. У майже 20 % закладів є педпрацівники, яким оголошено простій. Також 11,5 % директорів (керівників) повідомили, що в закладі працевлаштовані педпрацівники з категорії ВПО, і близько 10 % – про працевлаштування в їхніх закладах (підрозділах) працівників технічного персоналу з цієї категорії. Також у закладах (підрозділах) дошкільної освіти є педпрацівники, з якими припинено й призупинено трудовий договір, про що зауважили 9 і 5,3 % очільників відповідно.

Суттєві зміни відбулись і в контингенті вихованців закладів (підрозділів) дошкільної освіти. Більш ніж половина очільників закладів (підрозділів) дошкільної освіти повідомили, що від початку збройної агресії РФ чисельність дітей в їхньому закладі зменшилася, 11,8 % респондентів констатували, що вона збільшилася, а трохи більше третини опитаних не відчули змін у контингенті своїх вихованців. У регіональному розрізі про скорочення чисельності дітей повідомили 89,7 % очільників закладів (підрозділів) дошкільної освіти м. Києва, 87,5 % директорів (керівників) ЗДО Запорізької, 77,8 % – Чернігівської й 69,8 % – Дніпропетровської областей.

Попри всі труднощі воєнного часу більшість батьків вихованців закладів (підрозділів) дошкільної освіти, які

цьогоріч здобували освіту за очною (85 %) та змішаною (86 %) формами організації освітнього процесу, повністю погоджуються з твердженням, що їхня дитина із задоволенням відвідує дитячий садок, швидше погоджуються з цим твердженням 13,5 % і 11,5 % батьків відповідно. На запитання: «Що мотивувало Вас зарахувати дитину на навчання до закладу (підрозділу) дошкільної освіти?» майже 80 % батьків відповіли, що вважають за необхідне здобуття їхніми дітьми дошкільної освіти, 53,4 % усвідомлюють необхідність соціалізації для дитини, 43,6 % – необхідність забезпечити догляд за дитиною й піклування про неї. Водночас вивільнення часу на реалізацію власних потреб є важливим для 4,5 % батьків, а 4,4 % батьків зазначили, що в умовах війни дитині безпечніше в закладі (підрозділі) дошкільної освіти. Однією з ключових передумов ефективного та дієвого освітнього процесу є партнерська взаємодія батьків вихованців і педагогічного колективу закладу освіти, особливо в умовах воєнного стану. Згідно з відповідями 97,3 % батьків, співпраця із закладом (підрозділом), де здобуває освіту їхня дитина, є конструктивною й батьків усе влаштовує.

Відповідно до ст. 8 проекту Закону про застосування англійської мови в Україні держава сприяє громадянам України в опануванні англійської мови, зокрема шляхом забезпечення обов'язкового вивчення англійської мови дітьми старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти [11]. Одне з питань анкети для батьків було присвячено вивченню англійської мови їхньою дитиною. Загалом лише 13,2 % батьків зауважили, що їхня дитина вивчає англійську

мову в закладі (підрозділі) дошкільної освіти, а 12,6 % батьків – поза закладом, водночас вбачають потребу у вивченні англійської 60,5 % батьків вихованців. Деяко інакша ситуація з вивченням англійської мови серед батьків за типом місцевості. Так, більша частка батьків, чиї діти здобувають дошкільну освіту в закладах (підрозділах), розташованих у містах, повідомили про вивчення англійської дітьми як безпосередньо в закладі, так і поза ним. Разом із тим батьків дітей із ЗДО сільської місцевості, які вбачають потребу у вивченні англійської мови їхніми дітьми, на 11 % більше (рис. 4).

Одним із завдань дослідження було вивчення потреб учасників освітнього процесу закладів (підрозділів) дошкільної освіти в умовах воєнного стану. У межах цієї статті зупинимося лише на найактуальніших потребах для забезпечення якісної діяльності закладу (підрозділу), про які повідомили директори (керівники) ЗДО. Загалом по країні для 57,6 % очільників найбільш актуальною потребою є облаштування та

наповнення освітнього середовища закладу (підрозділу), для 42,8 % – облаштування укриття, для 35,2 % – створення умов для навчання дітей з ООП, для третини – оновлення харчоблоку, а для 14,7 % – відновлення приміщень закладу освіти. У регіональному розрізі облаштування укриття є нагальною потребою всіх закладів (підрозділів) дошкільної освіти Херсонської, 81,3 % закладів Сумської, 76 % закладів Харківської, 72,7 % закладів Запорізької та 59,3 % закладів Дніпропетровської областей. Облаштування й наповнення освітнього середовища належать до найактуальніших потреб закладів дошкільної освіти, Сумської (83,3 %), Волинської (80,6 %), Львівської (77,8 %), Вінницької (76,2 %) і Хмельницької (75 %) областей. Створення умов для навчання дітей з ООП є актуальними запитами для закладів (підрозділів) дошкільної освіти Чернівецької (68,2 %), Одеської, Тернопільської й Херсонської (по 50 %) областей. Оновлення харчоблоку потребують майже 60 % закладів

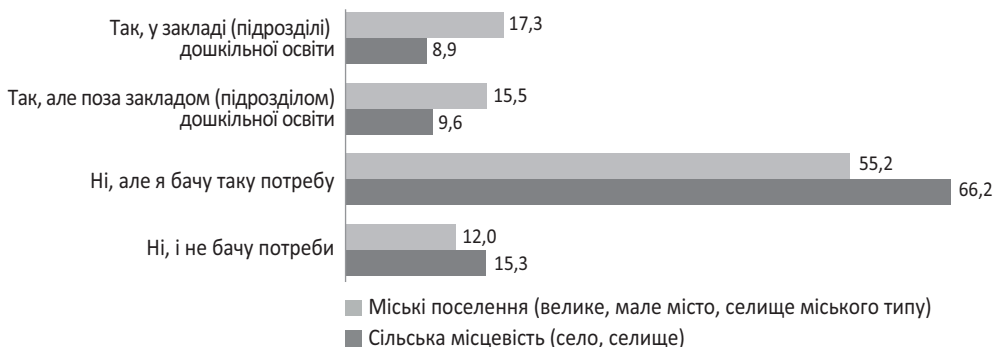

Рис. 4. Розподіл відповідей батьків на запитання: «Чи вивчає Ваша дитина англійську мову?» за типом місцевості, %

Складено авторами за результатами дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

(підрозділів) Вінницької та близько 50 % Житомирської областей. Також половина закладів (підрозділів), які надають послуги дошкільної освіти, Херсонської області потребують відновлення приміщень закладу освіти.

Отже, проведене ДНУ «Інститут освітньої аналітики» в травні – червні 2023 р. анкетування учасників освітнього процесу закладів освіти, що надають послуги дошкільної освіти, у межах дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану дає підстави для висновків про такі актуальні аспекти діяльності закладів (підрозділів), що надають послуги дошкільної освіти, в умовах воєнного стану:

- Організація безпечного середовища в закладах (підрозділах) дошкільної освіти. Загалом 83,2 % закладів (підрозділів) мають укриття, водночас облаштовано укриття в 74,2 % закладів. У розрізі регіонів облаштовані укриття мають усі заклади (підрозділи) дошкільної освіти Івано-Франківської, Рівненської, Чернігівської областей і м. Києва. Водночас у всіх закладах (підрозділах) Херсонської області є укриття, проте вони не облаштовані. Натомість найбільшу проблему щодо наявності укриття зафіксовано в Дніпропетровській (58,1 %) області.

- Організація освітнього процесу в закладах (підрозділах) дошкільної освіти у 2022/2023 н. р. Загалом у близько 60 % закладів (підрозділів) дошкільної освіти освітній процес у 2022/2023 н. р. здійснювався здебільшого за очною формою, у 27 % – за дистанційною, у решті ЗДО – за змішаною. Разом із тим у регіональному розрізі спостерігаються істотні відмінності, зокрема всі заклади

(підрозділи) дошкільної освіти Тернопільської й Івано-Франківської областей упродовж навчального року працювали очно, а всі заклади (підрозділи) Донецької, Запорізької та Херсонської областей – дистанційно. Вихователі закладів (підрозділів) дошкільної освіти, працюючи дистанційно за дистанційної й змішаної форм організації освітнього процесу, і надсилають матеріали для самостійних занять удома, і займаються з дітьми онлайн. При цьому більшість батьків (83 %) мають власну техніку для дистанційної освіти дитини, водночас трохи більше половини вихователів працюють удома, використовуючи власну техніку, а близько 40 % – у приміщенні закладу освіти за робочим комп'ютером.

- Учасники освітнього процесу. Майже 85 % і понад 90 % директорів (керівників) закладів (підрозділів) дошкільної освіти констатували, що їхній заклад повністю забезпечений педпрацівниками й технічним персоналом. Також у закладі працевлаштовані як педагогічні працівники, так і працівники технічного персоналу з категорії ВПО. Більш ніж половина очільників закладів (підрозділів) дошкільної освіти повідомили, що від початку введення режиму воєнного стану чисельність дітей в їхньому закладі зменшилася, та лише 11,8 % очільників зауважили про збільшення контингенту вихованців.

Окрім того, з'ясовано, що більшість батьків вихованців закладів (підрозділів) дошкільної освіти, які цьогоріч здобували освіту за очною (98,5 %) і змішаною (97,5 %) формами організації освітнього процесу, повністю та швидше погоджуються з твердженням, що їхня дитина із за-

доволенням відвідує дитячий садок. А майже 80 % батьків вважають за необхідне здобуття їхніми дітьми дошкільної освіти. Лише 13,2 % батьків повідомили, що їхня дитина вивчає англійську мову в закладі (підрозділі) дошкільної освіти, і 12,3 % батьків – поза закладом. Водночас потребу у вивченні англійської дітьми вбачають понад 60 % батьків.

- Потреби закладів (підрозділів) дошкільної освіти для забезпечення якісної діяльності. В умовах воєнного стану майже 60 % очільників закладів (підрозділів) дошкільної освіти вказали на потребу в облаштуванні та наповненні освітнього середовища; 42,8 % директорів (керівників) – на необхідність облаштування укриття, зокрема всі очільники ЗДО Херсонської області. Також серед актуальних потреб було названо такі, як створення умов для навчання дітей з ООП (35,2 %), оновлення харчоблоку (33 %), відновлення приміщень закладу освіти (14,7 %).

Наразі триває детальний аналіз статистичних даних щодо провад-

ження освітньої діяльності й організації життєдіяльності дітей з урахуванням фактора воєнного стану та відповідної безпекової ситуації в регіоні. Водночас концептуальними засадами дослідження передбачено надання рекомендацій щодо покращення стану організації освітньої діяльності в ЗДО з урахуванням фактора воєнного стану й повоєнної відбудови.

Дослідження стану організації освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану є важливою складовою комплексу заходів, спрямованих на підвищення якості дошкільної освіти, для прийняття виважених управлінських рішень з урахуванням безпекової ситуації в правовому режимі воєнного стану. Зібрана статистична інформація може слугувати основою для розроблення освітніх індикаторів ефективності та якості системи дошкільної освіти. А виявлені проблемні аспекти потребуватимуть детальнішого розгляду в перспективі подальших досліджень стану організації освітньої діяльності в ЗДО.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>.
2. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#top>.
3. Інформація про кількість руйнувань, завданих українським закладам освіти внаслідок нападу росії на Україну / М-во освіти і науки України. URL: <https://saveschools.in.ua/>.
4. Щодо збереження мережі закладів дошкільної освіти та захисту прав їх працівників : лист Міністерства освіти і науки України від 22.06.2022 № 1/6887-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zberezhennya-merezhi-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-ta-zahistu-prav-yih-pracivnikiv>.
5. Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 27.07.2022 № 1/8504-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20222023-navchalnomu-roci>.

6. Бех І. Д. Дошкільна освіта: трансформаційні орієнтири. Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи : зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. В. Беленької, В. І. Бондар, І. М. Шоробури. Хмельницький, 2020. С. 7–20. URL: <https://tinyurl.com/33hwbu5m>.

7. Шкляр Н. А. Адаптація дитини молодшого дошкільного віку до ДНЗ: взаємодія вихователів з батьками. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. Вип. 20 (2). С. 324–336. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20%282%29_32.

8. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с. URL: <https://tinyurl.com/u8zvrbak>.

9. Оперативний план Міністерства освіти і науки України на 2023 рік : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.01.2023 № 15. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/Plany.roboty/2023/10.01.2023/Operativn.plan.MON.2023.pdf>.

10. Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти : лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14.06.2022 № 03-1870/162-2. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86706/.

11. Про застосування англійської мови в Україні : проєкт Закону України від 28.06.2023 № 9432. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1854364>.

Valentyna Tkachenko

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, vtkachenko@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

Tetiana Dron

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

CURRENT ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF INSTITUTIONS PROVIDING PRESCHOOL EDUCATION SERVICES UNDER THE MARTIAL LAW IN UKRAINE

Abstract. *The article contains the results of the research of the organization of educational activities in preschool education institutions under the martial law in Ukraine during the 2022-2023 academic year. The study was conducted by the State Scientific Institution "Institute of Educational Analytics" in accordance with the Operational Plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine for 2023 to study the features of the organization of educational activities in preschool education institutions. The article aims to analyze the survey results from three groups of respondents, including heads of institutions (units) of preschool education, educators, and parents of pupils. A quantitative concept was used for the study, in which a representative sample was drawn, research tools were developed, and statistics on the implementation of educational activities were collected. To conduct the study, the authors used the online survey method using the Google Forms service as the most optimal, and the results were processed and visualized using graphs and diagrams. Among the most relevant aspects of the preschool institutions' activities, the following have been highlighted: the establishment of a safe environment, adaptation of the educational process*

based on the safety situation in the region, and the needs of participants in the educational process and preschool education institutions (units) to ensure quality performance. Particular attention was focused on providing a safe environment in preschool educational institutions (units), including the provision and preparation of shelters, due to the urgent need to maintain the quality of the educational process during the hostilities. The level of provision of preschool education institutions (units) with teaching staff and technical personnel, as well as the employment of persons from the category of internally displaced persons, was recorded. These research findings are an essential component of a comprehensive set of measures aimed at enhancing the quality of preschool education and will serve as the basis for informed management decisions.

Keywords: preschool education, educational process, research, martial law.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *On education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). *On preschool education* (Act No. 2628-III, July 11). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#top> [in Ukrainian].
3. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). *Information on the amount of damage caused to Ukrainian educational institutions as a result of russia's attack on Ukraine*. Retrieved from <https://saveschools.in.ua/> [in Ukrainian].
4. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *On preserving the network of preschool education institutions and protecting the rights of their employees* (Letter No. 1/6887-22, June 22). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zberezhenyamerzhi-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-ta-zahistu-prav-yih-pracivnikiv> [in Ukrainian].
5. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *On certain issues of preschool education institutions in the 2022/2023 academic year* (Letter No. 1/8504-22, July 27). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20222023-navchalnomu-roc> [in Ukrainian].
6. Bekh, I. D. (2020). Preschool education: transformational benchmarks. *Preschool Education in the Context of the Ideas of the New Ukrainian School*, 7-20. Khmelnytskyi. Retrieved from <https://tinyurl.com/33hwbu5m> [in Ukrainian].
7. Shkliar, N. A. (2016). Adaptation of a Junior Preschool Age Child to the Kindergarten: Interaction between Teachers and Parents. *Theoretical and Methodological Problems of Education of Children and Student Youth*, 20(2), 324-336. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20%282%29_32. [in Ukrainian].
8. Reipolska, O. D. (Ed.). (2021). *Educational environment of preschool education institution: design technologies*. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. Retrieved from <https://tinyurl.com/u8zvrbak> [in Ukrainian].
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *Operational Plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine for 2023* (Order No. 15, January 10). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/Plany.roboty/2023/10.01.2023/Operativn.plan.MON.2023.pdf> [in Ukrainian].
10. State Emergency Service of Ukraine. (2022). *On the organization of shelter for employees and children in educational institutions* (Letter No. 03-1870/162-2, June 14). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86706/ [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). *On the use of English in Ukraine* (Act No. 9432, June 28). Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1854364> [in Ukrainian].